

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XVI. Cùm tu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

Attestationibus Prælati obseruari notat *Siman-cha de Cathol. Institut. lib. 64. n. 3.*

Verumtamen rectè notâsse videtur *Sal-седо cit. cap. 29. §. Videtur itaque: si testium nomina nunquam publicentur, vt accusatus contra eos obijcere possit, non posse comparatione eius censerî omnino integros seu omni exceptione majores.*

CAPITVLVM XVI.

Cùm tu.

PARAPHRASIS.

Archiepiscopus quidam excommunicatio- nem tulit in Ecclesiæ Præpositū & quos- dam Canonicos, illi autem dixerunt sen- tentiam irritam esse, quia, antequam ea lata fuit, appellârunt, idque testibus probârunt, vicissim verò ex parte Archiepi- scopi producti testes deposuerunt appellationem factam esse post latam sen- tentiam. His coram Pontifice Alexan- dro III. quæstis, respondi: sententiam pro irritâ habendam esse, nam dicta te- stium, ne perjurii reatu notentur, beni- gnè esse in casu isto interpretandâ, vt & ante & post sententiam latam appellatio interposita fuerit, cùm vtrumque fieri potuerit.

SUMMARYM.

1. *Depositiones testium, qui ex vtrâque parte producti sunt, si possunt, ita interpre- tanda, vt non contradicant.*
2. *Similis conciliatio & interpretatio facien- da etiam est de actis diuersis iterabili- bus, contra ipsum Reum.*

NOT. Vnic. Si testes ex vtrâque parte producti conciliari possint, vt non contradicant, sed de diuersis actibus testentur, tunc ita interpretandæ sunt eorum deposi- tiones. Ratio est, quia non est præsumen- dum delictum, & inde consequens pœna: sin autem testes contraria, aut contradicen- tia dicant, tunc vna pars perjurii crimine, ac pœnâ notabitur. itaque talis interpretatio,

aut præsumptio facienda non est, sed ita ac- cipi debent depositiones, si fieri possit, vt diuersa, non aduersa loquantur, dummodo iterabiles sint, vt in casu proposito; quod bis appellatum fuerit, semel ante, & iterum post latam sententiam. Idemque eadem ra- tione dicendum est, si testes ab eadem parte producti non eadem deponant, sed aduer- saria, si de eodem actu accipiantur, tali casu ita eorum dicta intelligenda esse, vt de diuersis actibus testentur, adeoque vt testes singulares sint, non vt contradicentes, exem- pli causâ, si vnus testium dicat, se vidisse Clericum egredientem è domo mulieris horâ diei tertiâ, alter verò se vidisse horâ diei octauâ, præsumi debet, quòd vterque verum dicat, quippe de diuersis egressibus testantes, quâ de re videri potest. *gl. inc. Ni- hilominus. 16. verb. Puniendi causâ 3. q. 6.* & hæc doctrina certa est, si loquamur de præsumptione fauorabili faciendâ erga tes- tes, ne alioquin perjuri censeantur, quia in dubio nemo est condemnandus. *juxta c. Es- stote. de regulis juris. & gl. receptam in c. Ab- sit. 14. verb. Aut gladio. causâ 11. q. 3.* vbi ait, si quid possit trahi in bonum & in malum, potius interpretandum esse in partem me- liorem. certa quoque est doctrina, si loqua- mur de præsumptione fauorabili faciendâ erga Reum absolendum, vti etiam ex hoc c. colligitur, quia Præpositus & Canonici propter benignam præsumptionem actus iterati immunes ab excommunicatione ju- dicantur.

Sed quæstio est, num talis interpretatio facienda sit de actis diuersis iterabilibus etiam contra ipsum Reum, Exempli cau- sâ. si Titius accusetur, quòd frumentum è prouinciâ euexerit, productis tribus testi- bus, qui deponant id factum esse post de- cretum principis; ipse verò alios è diuerso testes producat, qui testentur euectionem factam esse ante decretum; vtrum testium dicta ita intelligi debeant, vt bis euexisse censeatur, ideoque pœnam legis incurrisse. *Affirmat Abbas hic n. 5.* idque verum est, dummodo diligenter examinatis omnibus circumstantiis appareat, duos illos, qui

contra Titium testantur, esse veros confes-
siones, nullumque subornationis, aut collusionis
periculum adfit, sed in dubio, utrum sint
veri testes, præsumptio quidem fiet pro
ipsis, ne perjuri damnentur; at tamen talis
præsumptio eò extendi non debet, ut alius
condemnetur. Ratio est, quam dedit *lib. 3. Th. Mor. Tract. 3. p. 2. cap. 2. n. 7.* quia prior
illa præsumptio est tantum negativa, si utroque
modo se res habere possit, videlicet, ut testes
vel contradicentia, vel diuersa dicant, non debeo
iudicare, eos contradicentia dicere, aut ut per-
juros damnare, at verò posterior præsumptio
esset positiva, videlicet frumenti euectionem
factam esse post prohibitionem seu decretum,
quod in dubio (videlicet si erroris aut collusionis
suspicio aliqua sit) præsumi non debet.

CAPITVLVM XVII.

Fraternitatis.

PARAPHRASIS.

Si post renuntiationem partium, seu con-
clusionem in causâ, attestacionibus publi-
catis sententia lata sit, & pars appella-
uerit, quæritur, num coram iudice appella-
tionis testes denudè produci possint, ad hoc
respondet Alexander III. quòd in causâ appella-
tionis seu secundâ instantiâ super nouis tantum
articulis liceat testes vel eosdem, vel alios
producere, recepto tamen ab his iuramento.

SUMMARIVM.

1. *Articulus probatorialis est pars seu mem-
brum eorum, quæ litiganti probanda
sunt.
Alius articulus antiquus, alius omnino
nouus, alius denique directè vel indire-
ctè contrarius. An super his publicatis
semel, verum testes produci possint ydem
vel alij. num. seqq.*
2. *Articulus antiquus quis dicatur.*
3. *Quid sit Articulus omnino nouus.*
4. *Quid sit non omnino nouus.*
5. *Articulus directè contrarius quid?*

6. *Quid Articulus indirectè, seu per accidens
contrarius.*

7. *Publicatis ritè attestacionibus neque in
prima instantia, neque in secunda testes
recipiuntur super articulis ydem, aut
directè contrariis.*

8. *Contra hanc negatiuam regulam enarra-
tur exceptiones.*

Materia huius capituli expressius decisa
habetur in *Clem. 2. hoc tit.* quòd testi-
bus ritè receptis & testificacionibus publi-
catis neque in causâ principali, neque in
causâ appellationis seu eosdem, seu alios
testes producere liceat super articulis eis-
dem, aut directè contrariis. Ratio adiun-
gitur, quia in vtrâque causâ periculum sub-
est, ne testes subornentur.

Pro intellectu aduerte, quòd articulus al-
ius dicitur antiquus, & alius nouus, & hic
vel omnino nouus vel dependens ex an-
tiquis, alius denique articulus contrarius
directè vel indirectè. Articulus (videlicet
probatorialis) est pars seu membrum ali-
quod eorum, quæ parti litiganti proban-
da sunt, ut dixi in *c. vn. de litis contestat.*

Articulus antiquus dicitur, qui antea
propositus fuit, ut probaretur. Super hoc,
si testes recepti & publicati sunt, iterum su-
per eodem non recipiuntur.

Articulus omnino nouus est, qui nec
propositus fuit, nec ad intentionem partis
villo modo pertinet, talis articulus in omni
causâ rejicitur, quia probatus in iudicium
adductam causam non adiuuaret. *c. Cum
contingat. 26. de off. deleg. v. g.* si actor in
libello petiuerit bouem à Caio ex causâ
venditionis, postea verò ponat articulum,
bouem sibi deberi ex causâ promissionis.

Articulus non omnino nouus, sed de-
pendens seu per se conjunctus cum anti-
quis est, qui propositus ac probatus ad-
iuuat causam seu intentionem agentis:
Exempli causâ: Parochus petiit decimas
à quibusdam personis, eæ objecerunt
priuilegium exemptionis, & ideo pro ipsis
sententia lata est, sed Parochus appellans
proponit, quòd per annos 40. priuilegio
vñ